

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Історико-філософський факультет
Кафедра філософії

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Відділення релігієзнавства

МОЛОДІЖНА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ

«КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-2019»

*Матеріали наукової конференції
16-17 травня 2019 року*

м. Київ
2019

УДК 101.1(08)

Ф 56

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 18.04.2019)*

Редакційна колегія:

Александрова О.С. – доктор філософських наук, професор

Додонов Р.О. – доктор філософських наук, професор

Горбань О.В. – доктор філософських наук, професор

Додонова В.І. – доктор філософських наук, професор

Ломачинська І.М. – доктор філософських наук, професор

Шепетяк О.М. – доктор філософських наук, доцент

Ф 56 **Київські філософські студії-2019.** Матеріали наукової конференції (м. Київ, 16-17 травня 2019 р.): тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019. – 422 с.

Збірник містить тези доповідей і виступів учасників наукової конференції «Київські філософські студії», яка відбулася в Київському університеті імені Бориса Грінченка 16-17 травня 2019 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем сучасної гуманітаристики, зокрема таких її галузей як: історія філософії, соціальна і політична філософія, філософія культури, етика, естетика, релігієзнавство, філософія освіти, політологія тощо. Збірник адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, докторантам, студентам, усім, хто цікавиться розвитком філософської думки. Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за грамотність, науковий і літературний зміст, достовірність фактів і посилань несуть автори тез.

© КУБГ, 2019

появою в якості моделей аристократок – біженок з Росії. На даний час мода на одяг, ідеї, форми поведінки тощо постає як тотальне явище, завдяки декільком факторам: демократизму через пастиш, репліки, street-fashion, масмаркет, інтернет-ресурси, соціальні мережі; швидкості розповсюдження, яка майже нівелює просторові обмеження; популярності та депрофесіоналізації, які розмивають владні кордони але не знищують владу; перманентній новизні, яка створює ілюзію існування майже у вічності, тому що знищує життя в минулому та теперішньому тощо.

Отже, в зв'язку зі згортанням вербальної комунікації, мода постає проксемічним маркером для відбудування просторової міжсуб'єктної комунікації, де власне зникає фізичний простір але створюється простір модного. Саме простір модного створює ілюзію входження в соціальний простір, але насправді він і є соціальний простором, де реалізуються владні потоки. Підтвердженням слугує те, що наявність чи відсутність контексту робить нерелевантними смисли, які побудовані в інших підпросторах (за Бурдьє), простір модного відкритий для будь-якої інтерпретації, тому що не володіє смислами. Простір модного є сучасною, досить зручною формою віртуалізації дійсності.

Khrypko Svitlana

*PhD, associate professor
of Philosophy department of
Borys Grinchenko Kyiv University*

FAMILY AND FEMALE SACRAL CONSIDERATION IN UKRAINIAN SPIRITUAL TRADITION

The national expression of religiosity is unique and incomparable as the signs of ethnical and mental phenomena are. The vast majority of researchers determine the main orientation on “heart expressions” among religious traits of Ukrainian nation. The “heart expressions” orientation implies that the central role in a human life belongs to emotions, feelings, namely to “heart power”, by contrast rational and mental factors play secondary role. Such “heart” religious form means simple practical faith expression which is embodied in natural and ritual faith, superstitions, sense of family, lack of fanaticism, confessional indifference and plurality of worldview. The enumerated features are a base for secularism and orthodox dogmas rejection. The notions of such called “heart faith”, “simple God belief” and “heart oriented” Ukrainian character can generally be followed in the common phrases’ contexts: “a person of saint and open heart”, “open your heart to

God”, “he does not have God in his heart”, “if God exists in a heart than a man will be a man”, “if a man is shameless, he will not contain God in his heart”, etc.

The special family focus is a distinctive feature of Ukrainian religion. Such tendencies lie in a strong desire to compound religious image with family atmosphere. Thus, even a common family situation could sometimes obtain a sudden celebration and a religious color. The classical example of the statement is the famous line of Taras Shevchenko’s poem: “The cherry orchard by the house...” in which a common dinner in a family circle resembles a sacral ritual or religious action. The process of bread baking has also obtained particular ritual features; moreover not all people can be welcomed to watch the process or to be invited at the family table.

As it can be noticed, the elements of Ukrainians religious rituals are primary connected with a family house, as a result pagan holidays as well as Christian ones are not oriented on church celebration, but on family festivities (*as a household in Ukrainian language can be understood as a place blessed by God*). Consequently, **family focused rituals** can be considered to be the next feature of Ukrainian religious expression and obviously lack of “church classical orthodox rituals” can be noted.

The basic tendency can be noticed that ***a family essence and its wealth are directly related to God’s protection and guardianship in Ukrainian religious belief.*** The religious coloring of family happiness atmosphere contributed to the family life idealization process and respectful attitude to a family concept, even the single fact of family presence was accepted as a supernatural, sacral community. A community is therefore not a simple marriage; it becomes a way through all thorns of life on the principles of love and friendship. The way is blessed by God due to Ukrainian beliefs.

A typical Ukrainian character has general traits in which ***female issue*** presented, namely, on the one hand romanticism, the sense of poetry, obedience, loyalty, diligence, search for compromise and peace, affability, and on the other hand high level of passivity and sadness, sensibility. Despite all power and respect of a male household owner, the special respect and sacral sense is connected with a woman and her family place. ***A woman was a family keeper. A mother, a wife was dominant in a household. As a consequence of a woman’s status, the Virgin Mary worship has been widely spread, moreover, She is accepted as a Queen of Ukraine.***

The peasant type of national character is shown in land sanctification context. For instance, it is called “mother” and “The Holy Land” occupies the highest position among other saint figures in folk culture. Exceptionally Ukrainian oral folk art could offer descendants a song example where Holy Trinity (*in Ukrainian way of such concept understanding*) performed agricultural work.

Ukrainian atheism (*a belief due to which land is considered to be holy*) has

formed a peasant's worldview where land and agricultural work cults presented. A notion of land for any Ukrainian is an archetype of national consciousness.

The typical feature of Ukrainian spirituality had always contained *the cautious attitude to the world of dark forces, which were omitted in all written books and even were forbidden to be mentioned in a household that was considered to be sacral*. In the case when a name from dark world had to be mentioned, a protected suffix “-lo” should be added to a word. To illustrate najshlo (a person was under the influence of unknown power), zakrutylo (a person performed some untypical, unusual actions), zamorochylo (a person temporarily lost his common sense), etc.

Moreover, Ukraine was compared to “Native House” (the metaphorical comparison stressed by I. Scheptitsky) in that light the logic of omitting any powerful place for dark forces in a house could be understood. “Native House” was not only a colorful image, Ukrainian house, native household was precisely a great grandmother of human being which was a cradle of our nation where our spiritual traditions, archetypes, art tastes, moral norms and generally worldview were born.

The sophistication of national and spiritual revival has *highlighted a crisis of Ukrainian tradition religion*, the reason of which is the general loss of antheism essence. The roots of such phenomenon are dictated by zeitgeist. Nevertheless the postindustrial world's challenges should not neglect traditional culture and national spirituality. The honor, revival and popularization of Ukrainian values are the cardinal elements of a real national rebirth process. Consequently, the real chance on spiritual greatness of Ukraine is focused in educational establishments, particularly in the subjects of humanitarian circle. The professional reported Ukrainian-based information is the old times renewal, old spiritual lessons reconsideration, intellectual and spiritual modelling of new generations who are going to create new Ukraine country. Some information gives impetus to thought, another – for action. The synthesis of thought and action (national oriented, however thoughtful and tolerated) is an impulse and crucial component of spiritual revival.

The way of given information is a real source of national self-consciousness and unity, vital sphere of spiritual rebirth and the significant component of future greatness of Ukraine. *The process of revival can be preceded through crisis, reconsideration, but it is never based on denial*. The more negative and critical information surrounds a human and is inserted into a man's head, the less is possibility that good, beauty, mercy and sympathy have a chance to come into social life.

To conclude, revival, spiritual and religious mentality manifestation improvement, as well as multi-dimensional process of Ukraine spiritual rebirth should not be based on critics, disgrace and denial of passed periods of spiritual wreckage. Instead, they should be grounded on passed spiritual lessons

reconsideration for the sake of humanistic and spiritual national mentality core enrichment in the name of real rebirth of Ukraine and its decent place occupation in the world history of humanity. However, humanity is known to choose THE STRONGEST ONES.

Шевель Анжеліка

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії
Сумського національного аграрного університету*

УНІВЕРСАЛІЗМ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Універсалізм культури, представляючи собою одне з традиційних наукових понять, використовується в культурології, філософії, соціології, філософії культури перш за все при аналізі процесів культурної динаміки. На рубежі ХХ-ХХІ століть на тлі глобалізації їх дослідження набуло особливої гостроти, будучи представлено різноманітними підходами. Опрацьовуються різноманітні сценарії: від формування гомогенної, єдиної для всіх глобальної культури до непримиренного «зіткнення цивілізацій» (С. Гантінгтон), які намагаються відстояти кожна свою унікальність. Проте при самих різних тлумаченнях глобалізації, якими рясніють сучасна наука, філософія, буденна свідомість, головним її змістом бачиться посилення інтеграції світової спільноти, процес, що охопив не тільки політику, економіку, а й культуру. Фактично народжується нова парадигма глобальних відносин, яка спирається на діалог культур. Інтеграція культур, заснована на толерантності, взаємній повазі, готовності до співпраці, є найважливішою умовою створення багатополлярної моделі світового устрою. Вона сприяє збагаченню людей в духовному, інтелектуальному, емоційному аспектах; вона допомагає досягти потепління у відносинах між державами, а значить, зробити світ менш конфліктним. Саме під її впливом знову актуалізувалися уявлення про людство у єдиному вигляді, ідеї синтезу локальних культур, які завжди розглядалися як характерні для універсалістської традиції.

В умовах глобалізації нормою життя стає перехресна взаємодія різних цивілізацій, культурне розмаїття, еkleктичне поєднання стилів і смаків. Це може, з одного боку, розширити культурні обрії національного суспільства, посилити його дієздатність, збагатити палітру фарб буття, а з іншого – підірвати його життєві сили, зумовити моральний занепад і деградацію. Подальша глобалізація сучасного світу дедалі більше загострює проблему